

**БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра теоретического и славянского языкознания**

**ФИЛИПОВИЧ
Никита Олегович**

**БОЛГАРСКИЕ И РУССКИЕ ФРАЗЕМЫ И ПАРЕМИИ С
МЕТАЯЗЫКОВОЙ СЕМАНТИКОЙ: ЛЕКСИЧЕСКИЙ СОСТАВ И ОБРАЗНАЯ
ОРГАНИЗАЦИЯ**

Аннотация к дипломной работе

Научный руководитель:
доктор филологических наук
профессор Мечковская Нина Борисовна

Минск, 2016

РЕФЕРАТ

Дипломная работа «БОЛГАРСКИЕ И РУССКИЕ ФРАЗЕМЫ И ПАРЕМИИ С МЕТАЯЗЫКОВОЙ СЕМАНТИКОЙ: ЛЕКСИЧЕСКИЙ СОСТАВ И ОБРАЗНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ»

Объем: 45 с. (основного текста), таблиц 2, приложений 4, использованных источников 28 (включая словари).

Ключевые слова: МЕТАЯЗЫК, СЛОВА С МЕТАЯЗЫКОВОЙ СЕМАНТИКОЙ, МЕТАЯЗЫКОВЫЕ МОТИВЫ В ПАРЕМИЯХ, СОПОСТАВИТЕЛЬНАЯ ЛЕКСИКОЛОГИЯ, ПАРЕМИОЛОГИЯ, ВНУТРЕННЯЯ ФОРМА СЛОВА, ОБРАЗНОСТЬ СЛОВ, ФРАЗЕМ, ПАРЕМИЙ.

Объект исследования: русские и болгарские фраземы и паремии с метаязыковой семантикой (по лексикографическим данным).

Цель исследования: выявить сходства и различия между болгарскими и русскими воспроизводимыми оборотами с метаязыковой семантикой (фраземами и паремиями) в аспектах лексического состава, образности, а также народного понимания места языка и речи в жизни.

Методы исследования: 1) определение количественного соотношения метаязыковой и неметаязыковой лексики в составе исследуемых оборотов; 2) на основе семантического анализа словарных дефиниций фразем и их компонентов определение количественного соотношения образных и необразных фразем; 3) определение количественного соотношения образных и необразных болгарских и русских пословиц и поговорок с метаязыковой семантикой; 4) путем семантико-интерпретационного и контекстуального анализа выявление ключевых концептов и идей «народной лингвистики», запечатленных в болгарских и русских фраземах и паремиях.

Результаты исследования:

1) В исследованном корпусе болгарских метаязыковых воспроизводимых оборотов имеется 106 клише, в которых представлено 18 разных лексем с метаязыковой семантикой; в исследованном корпусе русских метаязыковых воспроизводимых оборотов имеется 196 оборотов, в которых представлено 26 разных слов с метаязыковой семантикой.

2) Метаязыковая семантика тех клише, которые не содержат метаязыковых слов, создается переносным употреблением хотя бы одного слова или оборота в целом.

3) В метаязыковых паремиях и фраземах болгарского и русского языков основные темы и мотивы таковы: сила языка, главенство действия над словом, острота языка, искусство слова, произносительные изъяны в речи отдельных людей.

Актуальность исследования связана с потребностями лингвистики, лингводидактики, переводческой практики в сопоставительных анализах метаязыковых болгарских и русских воспроизводимых оборотов.

Область применения: материалы и выводы исследования могут быть использованы в курсах общего языкознания, лексикологии, лингвострановедении, социальной психологии.

РЭФЭРАТ

Дыпломная праца «БАЛГАРСКІЯ І РУСКІЯ ФРАЗЕМЫ І ПАРЭМІІ З МЕТАМОЎНАЙ СЕМАНТЫКАЙ: ЛЕКСІЧНЫ СКЛАД І ВОБРАЗНАЯ АРГАНІЗАЦЫЯ»

Аб'ём: 45 с. (асноўнага тэксту), табліц 2, дадаткаў 4, скарыстаных крыніц 28 (улучаючы слоўнікі).

Ключавыя словы: МЕТАМОВА, СЛОВЫ З МЕТАМОЎНАЙ СЕМАНТЫКАЙ, МЕТАМОЎНЫЯ МАТЫВЫ Ё ПАРЭМІЯХ, СУПАСТАЎЛЯЛЬНАЯ ЛЕКСІКАЛОГІЯ, ПАРЭМІЯЛОГІЯ, УНУТРАНАЯ ФОРМА СЛОВА, ВОБРАЗНАСЦЬ СЛОЎ, ФРАЗЕМ, ПАРЭМІЙ.

Аб'ект даследавання: рускія і балгарскія фраземы і парэміі з метамоўнай семантыкай.

Мэта даследавання: выявіць падабенствы і адрозненні паміж балгарскімі і рускімі зваротамі з метамоўнай семантыкай (фраземамі і парэміямі) у аспектах лексічнага складу, вобразнасці, а таксама народнага разумення месцы мовы і гаворкі ў жыцці.

Метады даследавання: 1) вызначэнне колькасных суадносін метамоўнай і неметамоўнай лексікі ў складзе доследных зваротаў; 2) на аснове семантычнага аналізу слоўнікавых дэфініцый фразем і іх кампанентаў вызначэнне колькасных суадносін вобразных і невообразных фразем; 3) вызначэнне колькасных суадносін вобразных і невообразных балгарскіх і рускіх прыказак і прымавак з метамоўнай семантыкай; 4) шляхам семантыка-інтэрпрэтацыйнага і кантэкстуальнага аналізу выяўленне ключавых канцэптаў і ідэй «народнай лінгвістыкі», захаваных у балгарскіх і рускіх фраземах і парэміях.

Вынікі даследавання:

1) У даследаваным корпусе балгарскіх метамоўных зваротаў знойдзена 18 розных слоў з метамоўнай семантыкай; у даследаваным корпусе рускіх метамоўных зваротаў знойдзена 26 розных слоў з метамоўнай семантыкай.

2) Метамоўная семантыка клішэ, якія не ўтрымваюць метамоўных слоў, ствараецца пераносным выкарыстаннем хаця б аднаго слова ці звароту ў цэлым.

3) У складзе метамоўных парэмій і фразем балгарскай і рускай моў асноўныя выяўленыя ідэі і матывы такія: сіла мовы, вяршэнства дзеяння над словам, крытычнасць мовы, мастацтва слова, вымаўленчыя заганы гаворкі.

Актуальнасць даследавання злучана з патрэбамі лінгвістыкі (улучаючы лексікаграфію), лінгвадыдактыкі, перакладніцкай практыкі ў супастаўляльных аналізах метамоўных балгарскіх і рускіх прайграваных зваротаў.

Вобласць ужывання: Матэрыялы і высновы даследавання могуць быць скарыстаны ў курсах агульнага мовазнаўства, лексікалогіі, лінгвакраізнаўстве, сацыяльнай псіхалогіі.

ABSTRACT

Thesis «Bulgarian and Russian phraseological units and proverbs with meta-linguistic semantics: lexical structure and figurative organization».

Size: 45 p. (of the main text), 2 schedules, 4 enclosures, 28 used sources (including dictionaries).

Keywords: METALANGUAGE, WORDS WITH META-LINGUISTIC SEMANTICS, META-LINGUISTICS SUBJECTS IN PROVERBS, COMPARATIVE LEXICOLOGY, INTERNAL FORM OF WORD, WORD'S, PHRASEOLOGISM'S, PROVERB'S FIGURATIVENESS.

The object of the investigation: Russian and Bulgarian phraseological units and proverbs with meta-linguistic semantics.

The goal of the investigation: identification of the similarities and differences between Bulgarian and Russian phrases with metalinguistic semantics (phraseologisms and proverbs) in the aspects of lexical structure, the degree of figurativeness, and people's understanding of language and speech in place of life.

A research determined: 1) quantity of metalinguistic and non-metalinguistic vocabulary in the phrases used in the research; 2) quantity of figurative and non figurative phrasemes in phrasemes and their components that were explored during semantic analyses of definitions of these phrasemes; 3) quantity of figurative and non figurative Bulgarian and Russian proverbs with metalinguistic semantics; 4) the key concepts and ideas of "ethnic linguistics" imprinted in the Bulgarian and Russian phrasemes and proverbs using semantic, interpretive, and contextual methods of analysis.

The results of the investigation:

1) In the investigated case of Bulgarian's metalinguistic phrases were found 18 different words with metalinguistic semantics; in the investigated case of Russian's metalinguistic phrases were found 26 different words with metalinguistic semantics.

2) Meta-linguistic semantics those cliché which don't contain meta-language words, is created with figurative meaning at least one word or phrase generally.

3) Basic ideas and motives expressed in metalinguistic proverbs and phrasemes of Bulgarian and Russian language are language force, supremacy of the action before a word, language criticality, art of word, orthoepic speech defects.

The relevance of research is concerned with linguistics (including lexicographical), linguodidactic needs and translation practice in comparative analyses of meta-language Bulgarian and Russian reproducible phrases.

Field of application: Materials and conclusions of the research might be used in general linguistics courses, in lexicology, in studies of country's culture and geography and social psychology.